

ÖFVERSIGT

AF

KONGL. VETENSKAPS-AKADEMIENS

FÖRHANDLINGAR.

TJUGONDEFÖRSTA ÅRGÅNGEN.

1864.

MED SEXTON TAFLOR.

STOCKHOLM, 1865.
P. A. NORSTEDT & SÖNER,
Kongl. Boktryckare.

Bidrag till Skandinaviens Laf-flora.

Af TH. M. FRIES.

[Meddeladen den 11 Maj 1864.]

Att inom ingen del af växtriket så stora omhvälfningar, hvad art- och släktbenämningen beträffar, under det sednaste årtiondet egt rum, som bland lafvarne, är ett allmänt bekant faktum. Vid den mikroskopiska undersökningen af hithörande arter har det nemligen visat sig, att de till det yttre utseendet mest likartade ofta äro till den inre byggnaden sinsemellan så afvikande, att de omöjligen kunna hänföras till samma slägte, och den förökade ifvern vid lafvarnes studium, som af detta förhållande naturligtvis måste framkallas, har äfven inom snart sagdt alla Europas länder medfört upptäckten af mången hittills helt och hållet förbisedd utmärkt art. Att så äfven inom vårt land varit förhållandet, derom vittna de talrika dels helt och hållet nya, dels hos oss förr ej observerade arter, som på sednare tider i åtskilliga arbeten och tidskrifter blifvit anförda, och att ännu i detta afseende mycket återstår att upptäcka, torde kunna bevisas af den lilla förteckning på nya Skandinaviska lafvar, som jag härmed tager mig friheten att till Kongl. Vetenskaps-Akademien öfverlemnna. Den upptager nemligen nära 40 för vårt land nya arter, hvilka jag nästan alla påträffat i samlingar, som benäget blifvit mig tillsända af åtskilliga lichenologiens vänner inom fäderneslandet. Dessutom har jag äfven anført några få sällsyntare arter, hvilka redan förut varit bekanta såsom Skandinaviska, då jag nu är i tillfälle att lemna bidrag till kännedomen om deras geografiska utbredning.

Peltigera scabrosa TH. FR. Nerike, Göthlunda (O. G. BLOMBERG).

Heppia adglutinata (KRMPLH.) Gotland, Lindeklint (P. J. HELLBOM).

Sticta crocata (LIN.) Bergens stift, Osteröe (M. N. BLYTT).

Öfvers. af K. Vet.-Akad. Förh., 1864, N:o 5.

Parmelia Mougeotii SCHÆR. Örebro, äfven med frukt (P. J. HELLBOM).

P. perlata (LIN.). Gudbrandsdalen, mellan Öjen och Klevstad.

P. pertusa (SCHRANK). Småland, Femsjö.

Xanthoria callopsisma (ACH.). Gotland, Kylej (CHR. STENHAMMAR).

Pannaria ? *granatina* (SMRFT). Örebro (P. J. HELLBOM). Enligt SCHÆRERS herb. är *Lecidea pulvinata* SCHÆR. fullkomligt identisk med denna art.

Acarospora glebosa KBR. Kinnekulle (F. GRÆWE).

A. rhagadiosa (ACH.). Under den sednast förflutna sommaren hade jag nöjet att återfinna denna sällsynta och utmärkta art på samma ställe, hvarifrån exemplar förvaras i Sommerfelts herbarium, nemligen på "Kleberstens"-bergen vid Visted i Vaage Sogn. Att det särskilda slägte, *Glypholeria*, till hvilket den blifvit hänförd, ej kan med rätta skiljas från *Acarospora*, bevisas tydligen af *A. peliscypha* (WNBG) (= *A. rugulosa* KBR), hvilken i sådant fall måste hänföras till nämnda slägte *Glypholeria*. Ett säkert synonym till *A. rhagadiosa* är enligt SCHÆRERS herb. *Lecanora grumulosa* SCHÆR.

Rinodina Conradi KBR. (= *Lecanorapy reniospora* NYL.) synes ej vara sällsynt i Sverige, utan förekomma spridd öfver landet på mossa, döda grästorfvor o. s. v., isynnerhet i trakter med kalkgrund. Från Upsala, Örebro, flera andra ställen i Nerike, Trondhjem o. s. v. har jag sett exemplar.

Bryophagus Glæoscapsa NITSCHKE. Smål. — Huruvida denna lilla vackra laf bildar ett eget slägte, torde ännu ej vara fullt afgjort; de nålformiga sporerna i förening med fruktens form göra det dock svårt att förena den med något annat slägte.

Pilophorus Fibula TUCKERM. Dovre, Kongsvold (först observerad af N. G. MOE); Stuelsbroen vid Ringeboe i Gudbrandsdalen. — Genom det tillfälle jag förleden sommar hade att i naturen undersöka denna förut blott i N. America funna, utmärkt vackra växt, har jag kommit till öfvertygelse derom, att den endast är en enkel form af *P. robustus*. Det torde derföre vara

skäl behålla detta sednare namn för hela arten, och att urskilja formerna α . *polycarpus* (TUCKERM.) och β . *Fibula* (TUCKERM.).

Sphyridium placophyllum (WNBG). Allmän i alla Norges lägre fjelltrakter och derifrån temligen långt nedstigande i floddalarna. — Utmärkt vackra fruktbarande exemplar, som jag samlade vid Vaarstien på Dovre, bevisa tydligen att *Baomyces pachypus* NYL. är fullkomligt identisk med denna art.

Psora Körberi MASS. Nerike, Göthlunda (O. G. BLOMBERG); VG. Baljefors nära Främmostad samt på Kållandsö (F. GRÆWE).

Bacidia Beckhausii KBR. Lidköping (F. GRÆWE); Upl. Tibble (S. ALMQVIST). Exemplaren äro godkända af KÖRBER.

Bacidia lecideoides (HAZSL. sub *Scoliciosporo*) synes förekomma spridd i mellersta Sverige på ek; exemplar öfverensstämmande med original-ex. från HAZSLINSZKY har jag sett från VG. Kållandsö (F. GRÆWE); ÖG. Häradshammar (CHR. STENHAMMAR); Nerike, St. Mellösa och Wiby (P. J. HELLBOM).

Pachyphiole corticola LÖNNR. (= *Secoliga fagicola* HEPP. = *Lecidea congruella* NYL.) Nerike, Örebro (P. J. HELLBOM), Göthlunda (O. G. BLOMBERG).

Bilimbia Arnoldi (KRMPH.) Gotland, Thorsburgen (P. J. HELLBOM).

Biatorina sambucina KBR. Lidköping (F. GRÆWE).

B. erysiboides (NYL.) Upsala, Kungsparken (S. ALMQVIST).

B. adpressa (HEPP). Upl. Tibble (S. ALMQVIST).

Biatora Metzleri KBR. Gotl. Lummelund (P. J. HELLBOM). Denna lilla, ytterst sällsynta art utmärker sig genom fruktens inre delar i flera afseenden från sina samslägtingar: paraphysibus conglutinatis, hyalinis, apicibus fuscis, ex hypothecio subincolorato enatis; ascis inflato- l. subventricosos-clavatis; gelatina hymenea jodo vinose rubente l. circa ascos leviter coerulescente; sporis sat magnis, oblongis (l. subfusiformibus), octonis, hyalinis, 0,020—26 m.m. longis et 0,006—10 m.m. latis.

B. castanea HEPP. Dovre flerestädes.

B. helvola KBR. Örebro (P. J. HELLBOM).

B. geophana (NYL.). Upsala, Eklundshof (S. ALMQVIST).

Blastenia obscurella LAHM. Upsala, Eklundshof på ruttna stockar (S. ALMQVIST).

Bl. atropuinoso (ARN. sub *Biatorina*). Gotland, Thorsburgen (CHR. STENHAMMAR). Från släktet *Biatorina*, till hvilket ARNOLD fört denna intressanta art, afviker den tydligt genom sina sporer beskaffenhet (sp. polari-dyblastis, ovoideis l. late ellipsoideis, 0,011—18 m.m. longis et 0,0065—0,012 m.m. latis.) Under det sednast förflutna året har den dessutom blifvit beskrifven i Flora pag. 305 såsom en ny art: *Lecanora diphyses* NYL.

Arthrospora acclinis (FLOT.). Synes, ehuru sporadisk, förekomma öfver hela landet.

Lecidea neglecta NYL. VG. Baljefors nära Främmestad (F. GRÆWE).

Buellia Dubyana (HEPP). Gotl. Kinners (P. J. HELLBOM).

B. (parasema) dives n. subsp.: crusta membranacea, lævigata, areolata, cinerascens, hypothallo distincto atro imposita et limitata; apotheciis primitus, innatis, planiusculis, margine tenui cinctis, dein semiglobosis, margine excluso atris; sporis 12—16:nis, dyblastis.

På björkbark vid Himmer i Askers socken, Nerike (P. J. HELLBOM).

Då hittills, mig veterligen, ingen *Buellia* blifvit funnen, som i analogi med *Rinodina polyspora*, *Lecania fuscella*, *Lecanora scrupulosa* o. s. v. afviker från sina samslägtingar genom ett större antal sporer i hvarje ascus än 8, så är anträffandet af en sådan form högst intressant. Såväl för det afvikande yttre utseendet som isynnerhet för detta olika spor-antal skulle jag ej hafva tvekat att antaga den såsom en egen art, såvida ej det ringa antalet insamlade exemplar (hittills blott 4), i förening med en annan omständighet hade förmått mig att uppställa denna form såsom en under-art. I alla de undersökta frukterna (med undantag af en enda) fann jag nemligen följande inre byggnad: hypothecium fuscum; paraphyses hyalinæ apicibus fuscis; asci inflato- l. ventricoso-clavati; sporæ 12—16:næ, ellipsoideæ l. oblongæ, interdum leviter curvulæ, dyblastæ, fuligineo-fuscæ, 0,014—16 m.m.

longæ et 0,005—6 m.m. latæ. — I en bland de öfriga befintlig frukt visade sig deremot sporerna vara blott 8 till antalet, elongato-oblongæ, nästan dubbelt större (0,022—26 m.m. långa, 0,010 m.m. breda) samt stundom tetrablastæ. — Ett dylikt förhållande, som ej, enligt hvad jag har mig bekant, hos någon annan laf är observeradt, förtjenar i hög grad att uppmärksammas, och det är att hoppas, att genom Magister HELLBOM snart full insigt i detta nu något dunkla förhållande skall vinnas.

Arthonia dispersa * *excipienda* NYL. Kinnekulle (F. GRÆWE).

A. mediella NYL. Synes i vissa trakter (t. ex. Nerike) vara nästan allmän (isynnerhet på al-bark); i andra (t. ex. kring Upsala) anträffas den sporadisk. — *A. trabinella* TH. FR. tillhör samma art, men detta namn (hvilket gafs, innan jag haft tillfälle att se NYL:s beskrifning) afser blott den något afvikande form, som förekommer på naken ved, hvarföre det såsom varietetsnamn bör bibehållas.

Arthothelium scandinavicum n. sp.: thallo vix ullo; apotheciis adpressis, rotundato-diformibus l. angulosis (rarius subradiantibus), leviter convexis, nigricantibus l. spadiceo-atris, nudis; ascis pyriformi-globosis, in massa granuloso-grumosa, subincololata, apice nigricanti inclusis; sporis octonis, ellipsoideis, utrinque obtusis, muriformi-polyblastis, luteolis, 0,024—28 m.m. longis et 0,012—14 m.m. latis.

β?) *fusisporum*: priori simile, sed ascis ventricoso-clavatis, sporis elongatis, basin versus fusiformi-attenuatis, 0,024—32 m.m. longis et 0,008—10 m.m. latis.

På granbark, förmodligen ej sällsynt; hittills funnen af J. A. HARTMAN i vestra Helsingland samt af mig på Bogstadaasen vid Christiania: formen *fusisporum* är upptäckt i Nerike (Göthlunda) af O. G. BLOMBERG.

Genom de anförda karaktererna skiljes denna art lätt från alla andra mig bekanta arter af detta slägte. — Huruvida *β.* *fusisporum* verkligen hörer hit (en yngre, mindre utvecklade form?) eller bibehåller sig konstant olika, skall framtiden afgöra. Hos

begge formerna färgas gelatina hymenea genom jodlösning vinröd, under det att sporerne blifva brunaktiga.

Sphinctrina pinicola KBR. Nerike, St. Mellösa (P. J. HELLBOM).

Dermatocarpon diffractum TH. FR. I LICH. Arct. p. 254 framställde jag denna art endast såsom var. af *D. miniatum*, emedan jag då blott haft tillfälle att se några få exemplar af densamma från Saltdalen i SOMMERFELTS herbarium. Sedan dess har jag granskat en mängd Ungerska, fullkomligt öfverensstämmande exemplar, och anser nu dess arträtt vara säker; det är denna, som af HAZSLINSZKY sedan blifvit beskrifven under namn af *Endopyrenium trachyticum*.

Normandina Jungermanniae (DEL.) Bergens stift, Store Oxe (M. N. BLYTT).

Microglena Muscorum (FR.) Kinnekulle (F. GRÆWE); Upsala.

M. sphinctrinoides * *reducta* TH. FR. VG. Baljefors nära Främmestad (F. GRÆWE); Upsala sparsamt.

Belonia incarnata TH. FR. et GRÆWE n. sp.: crusta effusa, subgelatinosa, virescente; apotheciis minutissimis, semi-immersis, amphithecio semigloboso, ceraceo-molli, pallide incarnato, ostiolo punctiformi centro pertuso; perithecio globoso, pallide luteolo; ascis subcylindricis, paraphysibus capillaribus, liberis; sporis acicularibus, basin præcipue versus attenuatis, blastidiis numerosis plejoblastis, 0,143—160 m.m. longis et 0,004 m.m. latis.

På berget vid Baljefors nära Främmestad i Wiste härad i Westergötland, upptäckt 1863 af Doctor F. GRÆWE.

Ehuru liten och lätt förbisedd, är denna art en af de vackraste och utmärktaste, som på sednare tider blifvit upptäckt. Att den tillhör det märkvärdiga släktet *Belonia* KBR., af hvilket blott en art hittills blifvit på ett enda ställe i Riesengebirge observerad, är utom allt tvifvel. Från nämnde art, *B. russula*, afviker den dock betydligt genom alla delars mycket mindre storlek samt andra karakterer, som vid jämförelse med KÖRBERGS beskrifning (Parerga p. 322) lätt falla i ögonen. — Hos *B. incarnata* färgas genom jodlösning sporsäckarnes innehåll och sporerne gulbruna, men öfriga delar undergå ingen förändring.

Segestria lectissima (FR.) ÖG. Häradshammar (CHR. STENHAMMAR).

Staurothele orbicularis (MASS.) Kinnekulle (F. GRÆWE). — Att den ifrågavarande arten är MASSALONGÖS *Porphyriospora orbicularis* Rich. p. 154, derom har jag öfvertygat mig genom jämförelse af original-exemplar *); att den hörer till *Staurothele* och ej, såsom i Gen. Heterol. p. 108 yttras, till *Polyblastia*, bevisar närvaron af gonidia hymenialia, ty detta anser jag nu vara den viktigaste karakteren för begränsningen af dessa genera. Emellertid är det under ett annat, yngre namn, som denna art hos författarne nu allmänt förekommer, nemligen *Polyblastia nigella* KRMPH. α. **), och svårligen kan man gissa dessa arters identitet, då man jämför de uppgifna spor-dimensionerna; MASSALONGO säger nemligen sin *Porphyriospora orbicularis* hafva 0,0427—0,488 m.m. långa och 0,0122—0,0183 m.m. breda sporer, under det att KREMPELHUBER (Lich. Fl. Bay p. 244) tillägger sin *Polyblastia nigella* 0,0257 m.m. långa och 0,0094—0,0126 m.m. breda sporer. Vid jämförande undersökning har jag emellertid funnit, att sporerne äro:

a) i orig.-ex. af *Porphyr. orbicul.* MASS. 0,042—50 m.m. långa, 0,016—20 m.m. breda,

b) i orig.-ex. af *Polybl. nigella* α. KRMPH. 0,042—52 m.m. långa, 0,016—20 m.m. breda,

c) hos den från Kinnekulle: 0,046—64 m.m. långa, 0,016—22 m.m. breda, d. v. s. nästan fullkomligt lika hos de 2 första, men något litet större hos den sistnämnda. Hos dem alla fann jag blott 2 (ytterst sällan 3) sporer i hvarje ascus samt talrika gonidia hymenialia. — Ett annat synonym till samma art är *Verucaria umbrina* var. *calcarea* NYL.

Polyblastia agraria n. sp.: crusta contigua, viridulo-cinerea; apotheciis minutis, immersis; amphithecio operculæformi, leviter convexo, nigro, perithecio subgloboso, pallido; sporis binis, oblon-

*) MASS. uppgifver såsom karakter för sitt släkte *Porphyriospora*, att sporerne äro "purpurino-roseæ". Detta inträffar dock ej på original-exemplaret, der de äro luteolæ, men väl på exemplar från Kinnekulle.

**) Huruvida β. *abscondita* hörer hit, torde vara tvifvel underkastadt.

gis, muriformi-polyblastis, pallidis, dein fuscis, 0,040—66 m.m. longis, 0,015—24 m.m. latis.

På leråkrar i Huddinge socken vid Stockholm ymnigt 1863 (S. O. LINDBERG).

En till det yttre obetydlig, om *Thrombium epigæum* ganska mycket påminnande art, som isynnerhet för sin växtplats är egenomlig. På angifna karakterer lätt skild från sina samslägtingar; tilläggas må blott, att hos densamma äro asci inflato-clavati, paraphyses in gelatinam diffusæ, sporæ blastidiis numerosis præditæ, utrinque obtusæ, gelatina hymenæa jodo vinose rubens at sporæ juniores fulvescentes.

Thelidium umbrosum MASS. (Arn. exs. n. 29!) Gotland, Thorsburgen (P. J. HELLBOM).

Verrucaria acrotelloides MASS. Kinnekulle (F. GRÆWE).

V. papillosa KBR. Kinnekulle, Hellekis (F. GRÆWE).

V. obscura n. sp.: crusta tartarea, rimulosa l. subcontigua, umbrina l. obscure fusca; apotheciis majusculis, semi-immersis; amphithecio crasso, hemisphærico, centro demum (vulgo) leviter depresso et pertuso, nigro; perithecio globoso, extus atro; ascis inflato-clavatis, sporis octonis, ovoideis l. ellipsoideis, 0,028—36 m.m. longis et 0,012—18 m.m. latis.

På kalkhällar på Öland ("Tingstad flisor" vid Resmo: CHR. STENHAMMAR) och Gotland (Thorsburgen: P. J. HELLBOM).

Lätt igenkänd genom sina stora apothecia och sporer samt genom skorpan färg. — Liksom hos en stor mängd andra kalklafvar bilda frukterna fördjupningar i kalken.

Müllerella hospitans STIZENB. Lidköping, på apothecia af *Lecania fuscilla*. (F. GRÆWE). — Synes mig, liksom det närstående släktet *Endococcus*, snarast böra räknas till svamparne.

Collema microphyllum ACH. Kinnekulle (F. GRÆWE).

Lempholemma myriococcum (ACH.) Kinnekulle (F. GRÆWE).

Leptogium tetrasporum n. sp.: thallo adnato, ex areolis contexto verruculosus l. lobulato-granulosus, atro l. fusco-atro; apotheciis sat parvis, thallo concoloribus, persistenter concavis; sporis

quaternis, muriformi-polyblastis, oblongis, 0,022—34 m.m. longis et 0,010—16 m.m. latis.

Upptäckt af Hr J. A. HARTMAN i Helsingland, Bjuråkers socken, Stråsjö bys egor, på den magra myllan på stenar i åkrarne.

I NYL. Syn. p. 119 beskrifves en *L. humosum*, som är mig obekant, men synes vara nära slägt med ifrågavarande. Då emellertid ej blott några öfriga karakterer afvika, utan äfven framför allt *L. humosum* beskrifves med "sporæ octonæ" (liksom alla andra *Leptogium*-arter, har jag ej tvekat anse ifrågavarande lilla vackra laf för en ny art. Till den redan lemnade diagnosen må tilläggas: stratum corticale eximie cellulosum, thallus intus cellulosus, gonidia moniliformi-concatenata; hypothecium incolortum, paraphyses hyalinæ apicibus fulvescentibus, asci subcylindrici inflati l. inflato-clavati; sporæ muriformi-polyblastæ, septis tribus distinctioribus, ad septa constrictæ, utrinque obtusæ; jodo gelatina hymenea intense coerulescit, sporæ fulvescunt; spermatia linearia, recta l. levissime curvula, 0,003—4 m.m. longæ et diameterum circ. 4:plo superantia.

Pyrenopsis areolata (FW.) = *Poroscyphus areolatus* KBR. — VG. Ullersbro på Kållandsö (F. GRÆWE).

Phylliscum endocarpoïdes NYL. Kållandö (F. GRÆWE); Nerike, Göthlunda (O. G. BLOMBERG). — *Collema Demangeonii* MOUG. et MONT. kan ej ens såsom varietet skiljas; ett annat synonym är *Omphalaria* (?) *silesiaca* KBR. S. L. G. p. 424.